

PROJEVY IZOLAČNÍ SLOVOTVORBY V RUSKÉ ARCHEOLOGICKÉ TERMINOLOGII VE SROVNÁNÍ S ČESKOU

Stanislav Oplatek (Brno)

Abstrakt:

Článek si klade za cíl analyzovat izolační lexikální prvky v souboru rusko-českých archeologických termínů a porovnat na nich typologickou příbuznost ruského a českého jazyka.

Klíčová slova: archeologická terminologie, složeniny, sousloví, výpůjčky.

Abstract:

Manifestations of Isolated Word-formation in Russian Archaeological Terminology in Comparison with Czech

The aim of this article, which is based on observation of Russian-Czech archaeological terms, is to – in terms of terminological lexicon – analyse isolative lexical elements and compare typological affiliation of both languages (Russian and Czech).

Keywords: archaeological terminology; compound word; word-group; loan-word.

ÚVOD. V posledním dvacetiletí se v souvislosti s rozpadem železné opony v české i ruské jazykovědě bouřlivě diskutuje o současném stavu spisovného českého i ruského jazyka, konkrétně o tzv. analytických pojmenováních, šířeji potom o otázce typologické povahy současné slovotvorby vůbec. Výrazným motivačním zdrojem pro mé úvahy, uveřejněné v následující stati, se stala publikace J. Popely pojednávající o jazykové typologii prof. Skaličky (Popela 2006) a příspěvek J. Gazdy (Газда 2009), který v podstatě formuloval otázky, jež se mohou stát klíčovými pro vyřešení dané problematiky.

ČÍLE. Náš příspěvek si klade za cíl: I) rozšířit znalostní bázi dosavadních výzkumů analytických pojmenování (dosud publikované práce vesměs čerpají z publicistických textů, pro objektivní zachycení jazykového stavu tedy chybí další stylistické vrstvy); II) odpovědět na otázku, zda si ze slovotvorného hlediska jednotlivá česká a ruská terminologická pojmenování typologicky odpovídají,

a pokud ne, čím jsou způsobeny odlišnosti v užívání jednotlivých typů pojmenování v českém a ruském jazyce a jaké strukturní opodstatnění mají tato pojmenování v ruském a českém jazyce.

METODA. Abychom mohli srovnat relevantnost dat z dosavadních výzkumů, pokusili jsme se prozkoumat oblast analytických pojmenování v jiné jazykové oblasti, než bylo doposud zvykem, a to v rusko-české archeologické terminologii, což s sebou přináší jak výhody, tak nevýhody. Základním pozitivem je stylová odlišnost zkoumaného materiálu od dosavadního průměru a také pozice archeologie jakožto pomezí vědy (s termíny preskriptivními i deskriptivními; srov. Machová 1995). Lze tedy v této terminologii předpokládat podstatně vyšší jazykovou invenci a vlivy jazyka hovorového než je tomu v terminologiích přírodních věd.

Jako zásadní nevýhodu je potřeba vidět přece jenom určitou stylovou vyhraněnost a výhradně písemnou formu sebraného materiálu, což implikuje vyšší formálnost v jazykových projevech. Podrobné informace k metodice sběru a zpracování materiálu viz Оплатак 2008б, 51–54; Оплатак 2006, Оплатак 2008а. Zkoumaný materiál jsme omezili na substantivní pojmenování tematicky spojená s kategorií artefaktů a na názvy procesů, přičemž sebraný lexikon byl pojat jako reprezentativní vzorek určitého výseku jazyka.

DATA. Celkem bylo sebráno 1955 ruských a 1802 českých termínů, kterým odpovídá 1944 pojmů. Synonymie (370 českých oproti 305 ruským termínům) se častěji vyskytovala v terminologii české a totéž lze říci i o polysémii. Z 1955 sebraných ruských termínů tvoří 26% (tj. 505 termínů) pojmenování značková, z toho více než 31% (161 termínů) představují cizojazyčné výpůjčky. V české archeologické terminologii tvoří z celkového objemu materiálu téměř 18% (tj. 323 termínů) pojmenování značková, z toho cizojazyčné výpůjčky 45% (145 termínů). Celých 52% sebraného ruského materiálu tvoří syntakticky utvořená popisná pojmenování (sousloví typu *двойное скребло* – dvojité drasadlo, *двойное прямое вогнутое скребло* – dvojité drasadlo konkávní přímé, *атипичное остриё шательперрон* – nevýrazný hrot typu Chatelperron), v případě českého jazyka je procentuální zastoupení vyšší – 56%.

ANALÝZA. Za analytické termíny považujeme v naší stati terminologická slovní spojení, tj. sousloví (např. rus. *двойное скребло* *двойко вогнутое, неразъёмная литейная форма*; čes. *kopytovitý klín, drasadlo se strmou retuší*). Analytické pojmenování je vždy popisné.

Z podrobnější analýzy (srov. tab.1) lze snadno zjistit, že ruské odborné názvosloví na rozdíl od českého, v němž převládají termíny dvouslovné, tenduje ve větší míře k používání

№ slov v termínu	№ rus termínů	№ cs termínů
1	926 (47%)	777 (43%)
2	732 (37%)	709 (39%)
3	213 (11%)	249 (14%)
4	75 (4%)	58 (3%)
5	8 (0%)	8 (1%)
6	1 (0%)	0 (0%)
7	0 (0%)	1 (0%)

jednoslovných termínů. Termíny čítající více než čtyři autosémantické komponenty (slova) jsou v našem vzorku spíše výjimkou, než pravidlem.

Prakticky totéž avšak v porovnávacím pohledu nám ukazuje níže uvedená analýza, v níž jsme se pokusili zobrazit závislost počtu slov v cizojazyčných ekvivalentech na počtu slov

Průměrný No. slov v n-jazyčném termínu na n-slovný termín					
	Cs slov		Rus slov		
1-slovný Rus	1,2	0,45	0,35	1,1	1-slovný Cs
2-slovný Rus	2,1	0,58	0,55	1,9	2-slovný Cs
3-slovný Rus	2,8	0,73	0,8	2,7	3-slovný Cs
4-slovný Rus	3,2	0,86	1,14	3	4-slovný Cs
5-slovný Rus	3,5	0,93	1	3,3	5-slovný Cs
6-slovný Rus	n	n	0	4	6-slovný Cs
7-slovný Rus	3	0	n	n	7-slovný Cs
			Prům. odchylka		

v termínu. Je zde patrné, že jednoslovným českým termínům odpovídají častěji jednoslovné termíny ruské, zatímco v případě jednoslovných ruských termínů je tomu právě naopak.¹ Uvedené pozorování potvrzují také údaje průměrné odchylky, které jsou vyšší pro jedno- a dvouslovné ruské termíny (tedy jedno- až dvouslovným ruským termínům častěji odpovídají víceslovné, tj. více než jedno- či dvouslovné, české termíny). Průměrná odchylka naopak stoupá u tří, signifikantně pak čtyř- a víceslovných českých termínů, což svědčí o častějším užívání kratších ruských ekvivalentů. Uvedené údaje jsou o to zajímavější, že souslov-

¹ V tabulce jsou uváděny průměry. Průměrná odchylka značí středové vychýlení od průměrného počtu slov v termínu, tedy v jakém rozmezí se obvykle nachází počet slov ekvivalentu k n-slovnému termínu. U termínů s malým počtem slov (jedním až dvěma) je potřeba počítat s odchylkou plusovou, naopak u čtyř- a víceslovných termínů nabývá odchylka ve většině případů minusových hodnot.

ných termínů je v obou terminologiích téměř identické množství – ruský vzorek jich obsahuje 1029, český pak 1024.

Jednoznačně lze tedy říci, že ruská archeologická odborná terminologie má menší sklony tvořit pojmenování analytickým způsobem

Analytické termíny	RUSKÉ: <i>term.</i>	1029	ČESKÉ: <i>term.</i>	1024
2-slovné	71%		69%	
3-slovné	20,70%		24%	
4-slovné	7,30%		5,60%	
5-slovné	0,80%		0,80%	

než terminologie česká, přičemž pod pojmem analytické pojmenování rozumíme pojmenování syntakticky vytvořené, tedy sousloví. Pokud bychom měli určit hlavní příčinu pozorovaného jevu, docházíme srovnáním ruských jednoslovných termínů a jejich českých víceslovných ekvivalentů a naopak českých jednoslovných termínů a jim odpovídajících ruských souslovných terminologických protějšků k závěru, že ruská odborná terminologie více využívá značkových pojmenování (tj. pojmenování vypůjčených z jiných jazyků nebo deetymologizovaných pojmenování domácího původu – srov. *пемьюёр* – měkký otloukač; *кониус* – kónický podstavec; *чопнер* – valounový sekáč; *умиуфт* – hřebík bez hlavičky; *пальштаб* – sekera se schůdkem; *кельт* – sekera s tulejí; *нагайка* – jezdecký bičik; *зорум* – pouzdro na luk; *уун* – dřevěný hřebík aj.). Z uvedených příkladů je také patrné, že ruština dává větší důraz na syntetické rodo-vidové rozrůznění (k tomuto srov. také Havránek, 1961, 16; Vlček 1985, 182), což lze považovat buď jako důsledek, nebo jako jednu z příčin častějšího používání značkových pojmenování. Tato rozlišovací tendence se však projevuje nejen u pojmenování značkových – srov. ruské *отбойник* – tvrdý otloukač x *отжимник* – měkký otloukač; *клинок* x *остриё* x *пластина* – čepel (dýky; oštěři; kamenná), ale v celém průřezu ruské archeologické terminologie obecně (pokud lze takto generalizovat na základě vzorku cca 2 tisíc sebraných termínů). Uvedené pozorování jen ztvrzuje fakt, že námi sledované české jednoslovné archeologické termíny jsou až dvakrát častěji mnohoznačné než termíny ruské (srov. oddíl „Data“ & materiálová báze práce *Оплатек* 2008b).

Podívejme se nyní podrobněji na **srovnání jednoslovných termínů, jimž odpovídají v druhém jazyce víceslovné ekvivalenty**, a pokusme se obecně charakterizovat příčiny, které stojí za takovouto asymetrií. Vedle zmíněného používání značkových pojmenování, k nimž nenachází druhý jazyk náležitý ekvivalentu, vystupovalo v našem materiálu v roli příčiny uvedeného jevu používání různých, pro konkrétní jazyk charakteristických, slovtvorných postupů nebo slovtvorných formantů, k nimž nemá jazyk druhý odpovídajícího slovtvorného

prostředku. Z hlediska ruštiny zde musíme zmínit především kompozici (vč. typicky ruské apozyce), která v češtině nenalézá takové obliby a je proto často nahrazována souslovími (srov. *копьеметалка – vrhač oštěpů; мощехранительница – schránka na ostatky; уховёртка – lžička na čištění ucha; борона-суховатка – primitivní brány z osekaneho stromu; перстень-печать – pečetní prsten*); totéž však nelze konstatovat v opačném směru – českým složeninám a sdruženým pojmenováním odpovídají v ruském vzorku vždy jen pojmenování

jednoslovná, ať už značková, složená nebo sdružená (např. *каменотиск – литография, косотверец – ромб, личобěžник – трапеция, правоúhelník – прямоугольник, сеkeromlat – топоромолот, škrabadlo-rydlo – скребок-резец*).²

Je otázkou, zda lze pozorované jevy vyložit jako snahu ruštiny (minimálně v oblasti archeologické terminologie) tvořit kompaktní pojmenování ať už pomocí kompozice, juxtapozice nebo značkových pojmenování, nebo se jedná o náhodný jev (srov. tab.2). Naopak slovtvorným postupem vlastním v našem vzorku pouze české terminologii (i když na rozdíl od tvoření kompozit v ruské terminologii je spíš postupem ojedinelým) je zpřežkování – srov. české *náušnice* (*rus. серьга*) → *záušnice* (*височное кольцо*). K dalším příčinám strukturálních odlišností ruských a českých termínů patří rozdíly způsobené sémantickou derivací (k sémantické derivaci viz Oplatek 2009 & Оplatek 2008b) nebo odlišná vazebnost a sémantika různých morfologických slovtvorných formantů včetně afixoidů (k produktivnosti a použití afixoidů v obou terminologiích viz Oplatek 2009a).

Z hlediska morfologické slovtvorby se nám nepodařilo identifikovat výrazný slovtvorný model (nebereme nyní v úvahu derivaci za pomoci afixoidů), který by se ať už v případě 1:n rusko-českém, nebo 1:n česko-ruském výrazněji

<i>Poměrné zastoupení ve vzorku (n% z 100%):</i>				
<i>Početní zastoupení ve vz.:</i>	<i>rus</i>	<i>cs</i>	<i>rus</i>	<i>cs</i>
Sémantická derivace	14	12	9%	16%
Přejímka	36	16	23%	36%
Značkové pojmenování	33	14	21%	18%
Složenina	16	0	10%	0%
Spřežky	0	1	0%	0%
Morfologická derivace	58	23	37%	30%
Celkem	157	76	8%	4%

² Celkový počet a charakter jednoslovných ekvivalentů, které odpovídají víceslovným terminologickým českým, resp. ruským pojmenováním, zobrazuje příložená tab. 4.

prosadil.³ Není však bez zajímavosti, že v případech ruských jednoslovných termínů se (pomineme-li sufix *-ик* a dále ve dvou případech sufix *-ник* a *-к-*) prosazují afixy z hlediska archeologické terminologie (v podstatě lze říci, že z hlediska terminologie obecně – srov. Adamcová 1981, 56–65, Даниленко 1971 36–41, 1977, 107–115) málo produktivní až okazionální: *-ячк-* (*лячка* – odlévací lžíce); *-арий* (*инструментарий* – souprava nástrojů), *-иј-* (*налучие* – rouzdro na luk), *-ин-* (*закрѣина* – boční lišta), *-иц-* (*монорѣце* – násada sekyry), *-ниц-* (*лунница* – lunicovitá náušnice), *-овин-* (*горловѣна* – úzké hrdlo), *-овн´-* (*жаровня* – nádoba na žhavé uhlí), *-ц-* (*рубѣльце* – přestní klínek), *-як-* (*косяк* – zárubeň dveří); *-ень* (*брѣдень* – zátaňová síť), *-иль-н´-* (*звоздѣльня* – železná deska), *-ль-ник-* (*разбѣльник* – kostěný nástroj ke zpracování kůže), *-н-* (*блесна* – kovová návnada), *-ун-* (*колун* – rubací sekera, těžká sekera) – viz také Оплатек 2008б, 124–132; ve spisovném „neterminologickém“ jazyce jsou výše uvedené sufixy sice produktivní, ale stylisticky zatížené, tj. příznakové (hodnotící desubst. *-иц-*, *-ц-*; hovor. nebo spec. deverb. *-иль-н´-*, *-ль-ник-*, *-ун-*), či produktivní, avšak s jiným významem než v námi zjištěném terminologickém: desubst. *-арий-* (produktivní v terminologii, ale ve význ. označení místnosti, např. *планетарий*), *-ниц-* (v běžném jazyce formant přechýlených životných desubstantiv, např. hovor. *водительница*), nebo málo či vůbec neproduktivní: deverb. *-ень* a *-н-*, deadj. *-ячк-*, desubst. *-овин-*, *-овн´-*, *-як-*) resp. také prefixálně-sufixální desubst. *за-ин(а)*, *на-иј(е)* (srov. Шведова 1980 133–249).

V otázce analytizmu v námi zkoumaném vzorku bychom se nakonec chtěli dotknout **struktury víceslovných termínů**, resp. strukturního uspořádání těchto termínů, tj. jak je zastoupena v jednotlivých jazycích antepozice či postpozice rozvíjejících členů víceslovných pojmenování. Ačkoliv jsme původně předpokládali, že antepozice bude zastoupena spíše u ruských termínů, po analýze materiálu jsme zjistili, že jak u ruských, tak u českých víceslovných termínů je antepozice i postpozice zastoupena naprosto vyrovnaně a celkové rozdíly ve tvoření víceslovných termínů vůbec nejsou velké – vesměs jde o rozdíly způsobené nestejnými možnostmi a způsoby tvorby jednoslovných pojmenování, které se na tvorbě víceslovných pojmenování účastní. Stejně tak se ruština shoduje s češtinou i v možnosti bezpříznakové inverze jednotlivých rozvíjejících členů víceslovného pojmenování, v některých, spíše výjimečných případech mohou antepoňované komponenty dokonce přecházet do postpozice a naopak – v těchto případech se

³ Jedinou početnější skupinu tvořila deadjektivní mutační pojmenování na *-ик* (*отбѣйник* – tvrdý otloukač, *накосник* – návlek na cop, *налобник* – okrasa na čele, *жертвенник* – obětní stůl, *нагрѣвник* – pokrývka hřívky koně aj.) čítající však jen 8 výskytů, což je vzhledem k počtu ruských afixálně utvořených pojmenování (celkem 330 z toho 12 za utvořených pomocí sufixu *-ик* (např. *зерновѣц* – zásobnice na obilí), vč. sufixálně-prefixálního *на-* *-ик* (např. *наносник* – nánosník) zanedbatelný počet.

však v excerpovaných textech jedná buď o výčty, nebo slovníkové řazení (srov. *височное браслетообразное кольцо*⁴ x *браслетообразное височное кольцо*⁵ x *височное кольцо браслетообразное*⁶ – náramkovitá záušnice; podobně např. *височное семилучевое кольцо* x *семилучевое височное кольцо* – sedmipaprscitá záušnice; *каменный шлифованный топор* x *шлифованный каменный топор* – broušená kamenná sekera; *мустьерский удлинённый остроконечник* x *удлинённый мустьерский остроконечник* – mousterský prodloužený hrot; *двойное со сходящимися лезвиями скребло* x *двойное скребло со сходящимися лезвиями* – hrotité drasadlo apod.; stejně i v české terminologii: *broušená kamenná sekera* x *kamenná broušená sekera*; *hrotité drasadlo přímé* x *пřímé hrotité drasadlo*; *aurignacké strmě retušované škrabadlo* x *strmě retušované aurignacké škrabadlo*; *вычнёлэ strmě retušованэ škrabadlo* x *strmě retušованэ вычнёлэ škrabadlo* x *вычнёлэ škrabadlo strmě retušованэ*). Inverze rozvíjejících členů však není možná vždy – srov. *браслет со сомкнутыми концами* x **со сомкнутыми концами браслет*; *набор военного вооружения* x **военного вооружения набор / военного набор вооружения*, podobně české *listovitý hrot se zahrocenou bází* x **listovitý se zahrocenou bází hrot*; *škrabadlo s obloukovitou hlavicí* x **s obloukovitou hlavicí škrabadlo*. Vidíme tedy, že i v případě takových pojmenování jako jsou termíny, tj. pojmenování, jež by měla mít jasně definovaný význam a ustálenou formu a jednotlivé komponenty víceslovných termínů by tedy měly mít v rámci sousloví pevně zakotvené místo, nesetkáváme se v archeologické terminologii se silnými sklony ke sjednocení jednotlivých možných strukturních modelů; použití přívlastku v antepozici nebo postpozici tak spíš závisí na jazykových zvyklostech ve zkoumaných jazycích (srov. absenci ruského modelu *двойное со сходящимися лезвиями скребло* v české terminologii). Relativní volnost rozvíjejících členů terminologických sousloví zároveň napovídá, že ačkoliv jde o ustálená pojmenování, není pevná struktura víceslovného termínu ani pro ruštinu, ani pro češtinu k bezchybné identifikaci a pochopení konkrétního termínu bezpodmínečně nutná a pokud se s ní tedy v ostatních terminologiích setkáváme, je to spíš v důsledku silného vlivu společenské konvence.

⁴ „Потомки полоцких и смоленских кривичей предпочитали **височные браслетообразные кольца** с завязанными концами диаметром от 5 до 11 сантиметров.“

(<http://www.jewellerynews.ru/process/news.html?id=10064>)

⁵ „В ряде погребений на затылке под очельем были найдены **браслетообразные височные кольца**.“ (<http://www.rarog-kursk.narod.ru/lib/Books/Shpilev2/Shpilev2.htm>)

⁶ „С горшками найдены: **височные кольца браслетообразные завязанные по 6 штук у каждого погребенного**; ...“ (<http://www.archeologia.ru/Library/Book/8a0abc50383a/page9>)

ZÁVĚR. V naší stati jsme se pokusili načrtnout porovnávací průřez analytickými pojmenováními v ruské a české archeologické terminologii. Na základě našeho pozorování lze jako základní rys ruské terminologie konstatovat ve srovnání s češtinou jednoznačně menší sklon k analytizmu v oblasti tvoření termínů. Domníváme se, že hlavní příčinou tohoto jevu je častější používání takových slovtvorných modelů, které čeština není schopna akceptovat. K těmto modelům patří zejm. prvky izolační a izolačně-polysyntetické slovtvorby (srov. Popela 2006), jako je časté užití značkových pojmenování, apozičních termínů a častěji také kompozit. Na rozdíl od češtiny, která zachovává konzervativní aglutinační charakter, se tak ruština v oblasti tvorby archeologických termínů typologicky přibližuje k jazykům izolačního typu, jako je např. angličtina. Specifickou oblastí, odlišující ruskou a českou terminologii, je odlišné používání slovtvorných afixů, jež však nemá typologický dosah.

V oblasti české archeologické terminologie se signifikantně neprojevuje univerbizační tendence, jinak pro češtinu tak charakteristická (srov. Hladká 2005). Proti tomu je ve větší míře rozvinuta v terminologii ruské, což se odráží např. ve slovtvorné produktivitě apozičních pojmenování typu «*коса-горбушка*», která však mohou dále tvořit rozvité terminologické konstrukce (srov. *топор-секура* → *миноуский двойной топор-секура*), což neodpovídá některým dřívějším pozorováním, např. Man (1972), tvrdícím, že od takovýcho pojmenování ruština syntaktické odvozeniny netvoří.

Ve srovnání s výše řečeným se nakonec nabízí otázka, zda lze v ruštině v oblasti terminologické slovtvorby hovořit o snaze tvořit krátká, kompaktní, sémanticky „nasyčená“ pojmenování (pro něž by hovořily častější kompozice, juxtapozice i značková pojmenování). Pro takové tvrzení však nemáme dostatek materiálu a navíc není jisté, zda není pozorovaná tendence jednoduše produktem silnějšího izolačního charakteru ruštiny v porovnání s češtinou. Ponecháme proto tuto otázku otevřenou pro budoucnost. Co však lze jednoznačně potvrdit již nyní, je fakt, že v oblasti substantivní nominace je ruský analytizmus v porovnání s češtinou méně rozvinut, na rozdíl od analytizmu v oblasti pojmenování slovesnějmenných, kde je situace, jak ukázala ve svém výzkumu B. Rudincová, přesně opačná (Rudincová 1993).

Z hlediska jazykové typologie je významným zjištěním, že volný slovosled, pro flektivní jazyky charakteristický, se uplatňuje i při užívání takových relativně ustálených souslovných analytických pojmenování, jako jsou termíny. Toto pozorování jen potvrzuje, že jazykový systém může překročit hranici společenského jazykového úzu, a to nejen např. v oblasti hláskosloví, ale i v oblasti syntaxe a slovtvorby, a že společenský úzus, potřeba, či „duch doby“ nemůže plnohodnotně stát nad jazykovým systémem.

Literatura:

- ADAMCOVÁ, A. 1981: *Slovotvorná a textově funkční problematika ruské elektrotechnické terminologie*. Kandidátská disertační práce. FF UJEP, Brno.
- BRANDNER, A. 2005: *Projevy analytismu v ruštině*. Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity A 63, Brno, 81–93.
- BYNON, T. – SHIBATANI, M. (eds.) 1999: *Approaches to Language Typology*. Oxford University Press, Oxford.
- HAVRÁNEK, B. (red.) 1961: *Příruční mluvnice ruštiny pro Čechy. 1. Hláskosloví a tvarosloví*. SPN, Praha.
- HELCL, M. 1963: *Univerbizace a její podíl při růstu dnešní slovní zásoby*. SaS XXIV/1, 29–37.
- HLADKÁ, Z. 2005: *Čeština v současné soukromé korespondenci*. MU, Brno.
- MACHOVÁ, S.: *Terminografie*. In: *Manuál lexikografie*. H & H, Praha 1995, 137–157.
- MAN, O. 1972: *Struktury víceslovných (komplexních) pojmenování v ruštině*. In: *Sborník statí o jazyce a překládání*. SPN, Praha, 122–140.
- MARTINCOVÁ, O. – SAVICKÝ, N. 1987: *Hybridná slova a některé obecné otázky neologie*. SaS XLVIII/2, 124–139.
- OPLATEK, S. 2009: *Přínos lingvistické komparatistiky pro studium terminologie*. In: RICHTEREK, O. – PŮŽA, M. (eds.): *Dialog kultur V. : mezinárodní vědecká slavistická konference*. Ústí nad Orlicí, 198–204.
- POPELA, J. 2006: *Skaličkova jazyková typologie*. Vykypěl, B. – Boček, V. (eds.). MU, Brno.
- RUDINCOVÁ, B. 1993: *Vztahy mezi ustáleným analytickým slovesně jmenným spojením a jeho synonymním plnovýznamovým slovesem v ruštině a češtině*. In: *Slovanské studie I*. Sborník prací Filozofické fakulty Ostravské univerzity. Ostrava, 79–83.
- RUDINCOVÁ, B. 2002: *Univerbizace jako prostředek úpravy pojmenování*. In: *Slovanské studie V*. Sborník prací Filozofické fakulty Ostravské univerzity. Ostrava, 71–85.
- ŠABRŠULA, J. 1972: *Abstraktnost jazyka*. In: *Sborník statí o jazyce a překládání*. SPN, Praha, 155–171.
- ŠIMANDL, J. 2001: *Počešťování a dnešní české tvarosloví*. In: *Čeština – univerzália a specifika 3*. Hladká, Z. – Karlík, P. (Eds.), Brno, 265–275.
- VLČEK, J. 1985: *Porovnání slovní zásoby ruského jazyka se slovní zásobou českého jazyka*. UK, Praha.

- ГАЗДА, Й. 2008: *Рост аналитизма (и агглютинативности) как одна из конвергентных тенденций в развитии современных славянских языков (на материале новых сложных наименований в русском и чешском языках)*. In: Изучение славянских языков, литератур и культур как инославянских и иностранных. Сборник докладов. Белград, Славистическое общество Сербии, 118–123.
- ДАНИЛЕНКО, В. П. 1971: *Лексико-семантические и грамматические особенности слов-терминов*. In: Исследования по русской терминологии. Москва, Наука, 7–67.
- ДАНИЛЕНКО, В. П. 1977: *Русская терминология*. Москва, Наука.
- МИСЬКЕВИЧ, Г. И. 1971: *Некоторые наблюдения над новыми терминами*. In: Исследования по русской терминологии. Наука, Москва, 166–182.
- ОПЛАТЕК, С. 2006: *Специальная терминология и её лексикографическая переработка*. Бакалаврская дипломная работа, Брно.
- ОПЛАТЕК, С. 2008а: *Возможности использования базы данных в двустороннем анализе русско-чешской археологической терминологии*, In: Современные информационные технологии и письменное наследие. Казань, Изд. Казанского государственного университета, 213–216.
- ОПЛАТЕК, С. 2008б: *Некоторые особенности археологической терминологии на материале русского и чешского языков*. Магистерская дипломная работа, Брно.
- ОПЛАТЕК, С. 2009а: *К проблеме словообразования русско-чешской археологической терминологии*. In: Příspěvky k aktuálním otázkám jazykovědné rusistiky (3). Sborník příspěvků z konference Aktuální otázky současné jazykovědné rusistiky, Brno 17. 4. 2009. Brno, 95–102.
- ОПЛАТЕК, С. 2009б: *Структурный анализ русской археологической терминологии и моделирование её развития*. Доклад, прочитанный на конференции Slavica Iuvenum, Ostrava, в печати.
- ТИХОНОВ, А. Н. 1985: *Словообразовательный словарь русского языка в 2-х томах*. Москва, Русский язык.
- ШВЕДОВА, Н. Ю. 1980: *Русская грамматика. Т. 1*. Москва, Наука.

www.ruscorpora.ru